

tega najnaravnjšega, najprvobitnejšega življenjskega dogodka, pomeni popolno sesutje umetelne hiše in kart, ki je vojaška disciplina. Na zunaj ostane vse — ali skoraj vse — pri starem, na znotraj se je vse spremenilo; disciplinirani vojaki so se spremenili v čuteča bitja, v ljudi.

Pomembnost, globoka sila življenja v vseh njegovih pristnih izrazih kot nasprotje umetnim tvorbam človeškega duha, je danes priljubljena snov novelistike; toda priznati moramo, da ji je našel Zidar novo podobo.

Razen tega pa je v bežni, a zelo impresivni epizodi naslikal čudovito podobo Srbije in njenega človeka. V prizoru utrujenih vojakov na manevrih, ki jih stari gazda povabi v hišo in pogosti s »pečeno«
slivovko, v teži noči, žarenju žerjavice na ognjišču, starčevih spominih in razmišljanjih mladega junaka nemara ni kdo ve kako globokih resnic, zato pa polno čiste poezije.

Poezija je sploh stalna spremljevalka Zidarjeve proze. Zapoje v opisih narave, ki jih narekuje za barve, obrise in razpoloženje zelo občutljiva narav; a nič manj ne spremlja na uho robotih, celo v narečju in žargonu pisanih dialogov, nelepah reminiscenc in včasih kar pošastnih sanjarij in prividov, ki dostikrat privedejo kakor po krajšnjici do prihodnje faze pripovedi. V doseganju poetičnih učinkov tudi ob najbolj surovem, da, vulgarnem dogajanju in izražanju, je Zidarjeva moč. Slikovito tkivo njegovih besed pač le redko ostaja samo na eni ravni.

Druga njegova stilistična posebnost je nedorečenost, vzbujanje asociacij in asociativno nizanje misli in dogajanja. To je pisanje, ki uporablja tako rekoč same bližnjice. Zato terjaja kajpak »simpatizirajočega«, na isto ali podobno struno ubranega bralca, ki je pripravljen sozveneti. Toda književnosti — in dobre književnosti — ki zahteva ljubiteljskega bralca, ni malo; sem šteje skoraj vsa sodobna poezija. Za prozaika, posebno mladega, je nevarno to, da bi svoj čustveni in motivni krog prehitro omejil in zato svoje bralce prekmalu saturiral. A ravno spričo zadnje Zidarjeve novele lahko upamo, da pri njem ni tako.

Rapa Šuklje

BREDA SMOLNIKAR, OTROČKI, ŽIVLJENJE TEČE DALJE. Že dolgo nisem prebral kake slovenske knjige, ki bi me tako vzradostila kot zbirka črtic Brede Smolnikarjeve.* Navajeni smo, da iščemo v literaturi nekaj velikega, kar je sodobno in občečloveško hkrati. Naenkrat pa zaslišimo tenak, droben glas, ki mu je treba prisluhniti že zaradi sveta, ki nam ga prinaša; ta je topel, prisrčen, a nujen. Beremo o na videz nepomembnih, hudo vsakdanjih rečeh in se nam kar čudno zdi, da ni stavkov, ki bi hiteli pripovedovati, kako je njihova mlada avtorica odkrila zadnjo življenjsko skrivnost. Tudi ni velikih misli, niti ne opazimo prizadevanja, ki bi za vsako ceno hotelo kazati na prezgodnjo navidezno dozorelost mladostnika; njeno pripovedovanje je daleč od tovrstne sodobne literarne konfekcije. Osnovni značilnosti proze Smolnikarjeve sta preprostost in prisrčnost, ki sta nam običajno tuji, če se ju celo ne sramujemo. Ravno to nas vznemiri in pritegne, saj smo navajeni velikih zalogajev vojne

* Breda Smolnikar: *Otročki, življenje teče dalje*. Črtice iz družinskega življenja. Risbe in oprema: Božo Kos. Zbirka »Pota mladih«. Mladinska knjiga 1963. 113 + (III) str. Broš.

proze različnih globin in obzorij pa često neprepričljivih izpovedi o razkrojenem povojnem človeku. Osemnajst let smo morali čakati po osvoboditvi, da se je našlo dekle, neobremenjeno z vojno, ki je imelo svetlo otroštvo, tisto otroštvo, ki je za marsikoga neznano, porušeno, zato morda tudi tako odmaknjeno in težko umljivo.

Breda Smolnikarjeva se je predstavila literarni javnosti in izpričala samosvoj pisateljski talent, nesporno največji od vseh avtorjev, ki so doslej izšli v zbirki »Pota mladih«. Pokazala je smisel za droben svet, za iskanje tistih medčloveških odnosov, ki napravijo življenje svetlo, vsaj za trenutek, a vseeno vsakdanje, navadno, ne pa dolgočasno ali zaprto samo vase. Res da je njena proza še nepoglobljena in kvaliteta ne dosega na vseh straneh iste višine; črtice tudi razodevajo, da je izpoved odrinjena na rob, oblikovanje pa često niha med polnim opisom in skico, včasih tudi karikaturu. Toda tja šele mora voditi njena pot. Morda jo nakazuje že rahlo trpek naslov pričujoče knjižice, ki je protipol njene vedre vsebine; sploh je nasprotje med realnim življenjem in avtoričinim fiktivnim svetom osnovno gibalno njene proze.

Stanko Šimenc

SLOVENSKA POKRAJINA V KNJIGI. Drobnji knjižici prof. Franceta Planine* o loškem ozemlju pomenita na našem knjižnem trgu zanimivo novost. Turistični vodnik, ki naj bi v zgoščeni obliki podal karakteristike in podobo neke zaključene historično geografske celote (Škofja Loka z zaledjem, Poljansko in Selško dolino), je svoj namen v glavnem dosegel.

France Planina je skušal združiti koncept klasičnega Baedekerja s sintetičnim orisom določene pokrajine. Vendar ne v pravem razmerju. Pogrešamo predvsem izčrpen register imen in krajev. Moti pretiran poudarek na geomorfoloških in ozko geografskih faktih, ki povprečnega turista (tudi izobraženega), zanimajo samo obrobno. Podani bi morali biti v manj vsiljivi obliki. Premajhno pozornost je posvetil avtor kulturnim, zlasti etnografskim spomenikom — pogrešamo register spomenikov, vrednih ogleda. Poleg posameznih cerkva in gradov (ki jih avtor omenja) mislimo predvsem na spomenike ljudskega stavbarstva, ki so atraktivni tudi v evropskem merilu. Vsaj omenil bi lahko: kmečki »dvorec« v Suhi, dvorec v Predmostu pri Poljanah, Šefertovo domačijo v Zmincu, hiše v Logu, Kalanovo domačijo v Bukovici; omembo bi zaslužil celo kozolec iz srede 18. stoletja pri sv. Andreju in vrsta drugih objektov. Saj ravno etnografski spomeniki (podružnične cerkve in ljudsko stavbarstvo) predstavljajo poglobljeno vrednost in privlačnost Poljanske in Selške doline.

V mestoma ohlapnem tekstu zasledimo tudi večje število napačnih podatkov. Freske na fasadi cerkve v Crngrobu (pasijonski ciklus furlanskega mojstra) niso nastale v prvi, temveč v drugi polovici 14. stoletja. Pri opisu cerkve v Godešiču (prvi zvezek, stran 105) beremo naslednje: ... *Na pročelju je odkrit del freske iz 15. stoletja, s podstrešja je viden angel, ki je »kakor z gibi izražena melodija«.* (Tu in na drugih mestih brez omembe citiranega avtorja!

* France Planina: Škofja Loka z okolico. Zbirka: Slovenske pokrajine 1. Mladinska knjiga. Ljubljana 1962. — France Planina: Poljanska in Selška dolina. Zbirka: Slovenske pokrajine 2. Mladinska knjiga, Ljubljana 1962.